

перегрупування в банківському секторі за рахунок злиттів і поглинань банків; заходи, що вживаються банками в індивідуальному порядку і спрямовані на відмову від одних і на розширення інших видів діяльності, на підвищення продуктивності, скорочення персоналу, зміна організаційної структури тощо.

Здійснення державної підтримки банкам повинно включати наступні заходи: по-перше, відновлення ліквідності банків шляхом надання центральним банком додаткових коштів у вигляді кредитів окремим банкам у період гострої нестачі ліквідних коштів. По-друге, рекапіталізація банків, тобто відновлення втраченого банками капіталу, як правило, за рахунок державних коштів. Одним із найбільш популярних методів виступає викуп безнадійних активів банків за рахунок бюджету або коштів центрального банку.

Важливим напрямком дій державних органів щодо виходу з кризи є реструктуризація банківської системи - комплекс заходів із оздоровлення банківської системи шляхом, як правило, ліквідації неплатоспроможних банків.

У всіх країнах банківська криза послужила поштовхом до вироблення вимог щодо підвищення якості роботи наглядових органів, перегляду принципів організації їх роботи, нормативних і методичних документів, що регламентують їх діяльність, створення нових органів нагляду або укрупнення існуючих, створення систем страхування депозитів. Як окремий напрямок дій держави щодо подолання криз можна відзначити заохочення злиттів і поглинань банків. Для виходу з банківської кризи в Україні проводилося поетапне вдосконалення законодавчої та інституційної бази, а також реструктуризація банківської системи

Ірина СТУКАН

аспірант кафедри банківської справи

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

ЛІКВІДНІСТЬ БАНКУ ЯК ОСНОВНИЙ ПОКАЗНИК ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Світова економіка демонструє нові тенденції щодо розгортання та протікання кризових явищ. Сучасна світова економічна криза бере початок з 2008 року. Вона має істотні відмінності і особливості порівняно з відомими досі циклічними кризами. А. Чухно зазначає, що «це – перша криза нової інформаційної постіндустріальної епохи, до якої перейшли розвинуті країни» [1].

Основні чинники циклічних коливань економічного розвитку вчені пояснюють із різних позицій, проте слід зазначити, що у перебігу економічного циклу (пожвавлення, зростання, рецесія і депресія) важливу роль відіграє кредитно-фінансова система, стабільність якої забезпечується оптимальним рівнем ліквідності комерційних банків як провідних фінансових посередників грошового ринку.

На сьогоднішній день термін «ліквідність банківської системи» тлумачиться досить неоднозначно в нормативно-правових актах (табл.1).

На сьогодні найбільш актуальним є визначення Р. Дутвейлера про те, що ліквідність банку – це здатність задовольняти усі вимоги клієнтів у необхідній валюті [5].

Таблиця 1

Розуміння ліквідності банку в межах законодавства

Джерело	Визначення	Спільне	Відмінне
Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні	Ліквідність банку – це здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати) [2]	Основною ознакою ліквідності є своєчасне виконання банком власних зобов'язань.	Ліквідність – це збалансованість між строками і сумами погашення розміщених активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку.
Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України	Ліквідність БС - це спроможність банківської системи забезпечити своєчасне виконання всіх зобов'язань перед вкладниками, кредиторами та акціонерами банківських установ, можливість залучати в необхідному обсязі вільні кошти юридичних і фізичних осіб, надавати кредити та інвестувати у розвиток економіки країни [3]		Ліквідність є можливістю залучати в необхідному обсязі вільні кошти юридичних і фізичних осіб, надавати кредити та інвестувати у розвиток економіки країни.
Рекомендаційний документ Базельського комітету з банківського нагляду	Ліквідність банку – це його спроможність фінансувати зростання власних активів та своєчасно задовольняти свої зобов'язання [4]		Банк є ліквідним, якщо спроможний фінансувати зростання власних активів.

В залежності від економічних явищ, з якими зіштовхується банківська система, її ліквідність набуває різних значень. Це пов'язано з тим, що проблема ліквідності вітчизняної банківської системи у 2008 р. та на початку 2015 р. характеризуються діаметрально різними процесами. Згадуючи докризовий період 2006 - 2008 рр. варто зазначити, що вектор діяльності комерційних банків був направлений у бік ведення ризикового і довгострокового кредитування; залученням грошових ресурсів зі слабкою стратегією управління їхньою строковістю (в основному стимулювання приросту короткострокових депозитів) та переоцінкою заставного майна (мається на увазі хибність прогнозів у зміні вартості застави та їхньої ліквідності). Така діяльність більшості банків у результаті погіршення загальної ринкової кон'юнктури зумовила суттєву втрату ліквідності банківської системи та підірвала її стабільність.

Сьогодні зменшення ліквідності банківської системи відбувалося переважно через збільшення обсягу готівки в обігу та валютний канал. Так загальний обсяг готівки поза банками за січень – вересень 2014 року збільшився на 51,2 млрд. грн. Чисте сальдо валютних операцій за цей період становило близько “мінус” 5 млрд. дол. США в еквіваленті (з урахуванням операцій з Урядом).

Враховуючи зазначене, динаміка ліквідності банківської системи, насамперед, обумовлюється характером грошово-кредитної політики, що зокрема підтверджується згідно з аналізом динаміки залишків коштів на кореспондентських рахунках банків у Національному банку України.

Середньоденний обсяг коррахунків банків у Національному банку України за січень – вересень 2014 року становив 28,8 млрд. грн. порівняно з 25,6 млрд. грн. у 2013 році (рис.1). Станом на початок жовтня 2014 року загальний обсяг коррахунків

банків у Національному банку України становив 38,3 млрд. грн., тоді як на початок поточного року – 33,0 млрд. грн. [6]

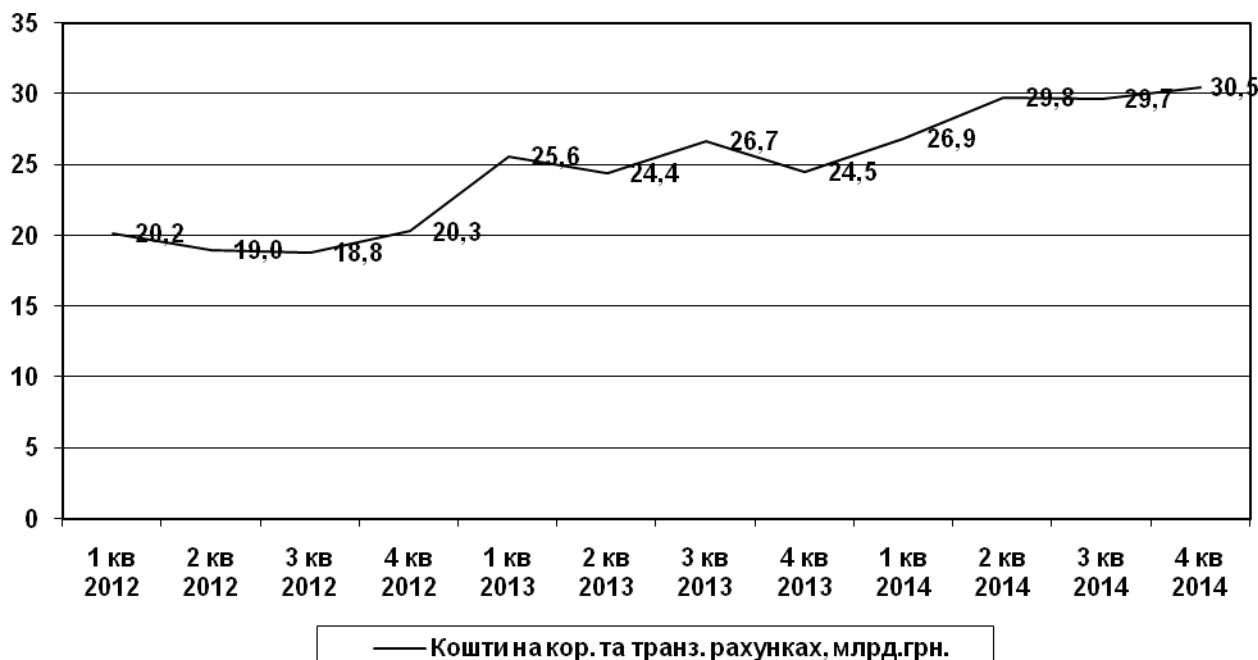

Рис. 1 Середні залишки коштів на кореспондентських рахунках банків

Отже, з однієї сторони, динаміка ліквідності банківської системи повністю обумовлюється операціями державних монетарних органів, оскільки майже всі операції, які впливають на рівень коррахунків банківської системи здійснює центральний банк. З іншої сторони – на проведення частини таких операцій центральний банк не має впливу, оскільки вони здійснюються автоматично (наприклад операції з коштами уряду).

Утім, центральний банк при здійсненні регулювання банківської ліквідності враховує вплив усіх чинників на її стан, що дає можливість йому визначати обсяги операцій, які необхідно здійснити для встановлення оптимального рівня коррахунків банків.

Список літератури:

1. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання // Економіка України. — 2010. — № 1. — С. 4—18.
2. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні // Постанова Національного банку України від 28.08.2001р. № 368.
3. Про затвердження Положення про регулювання Національним банком України ліквідності банків України // Постанова Національного банку України від 30.04.2009 р. № 259.
4. Надійна практика управління ліквідністю в банківських організаціях: Нормативно-рекомендаційний документ Базельського комітету з банківського нагляду. – № 69. – 2000. – Електронний ресурс. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v_382500-04
5. Duttweiler R. Managing liquidity in banks. A top down approach. A John Wiley & Sons Ltd, 2009. — 286 p.
6. Монетарний огляд Національного банку України за січень-вересень 2014 року / Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=12252960>